

Dialog społeczny w Polsce na poziomie narodowym, regionalnym i branżowym

Dr hab. Jacek Sroka, prof. U.Wr.

Dialog społeczny na poziomie narodowym z udziałem przedstawicieli rządu i partnerów społecznych

1. Trójstronna Komisja ds. Społeczno-Gospodarczych (TK):
 - **'pierwsza' TK** – działająca na podstawie uchwały rządu z 15 lutego 1994 roku stanowiącej realizację postanowień zawartych w „Pakcie o przedsiębiorstwie państwowym w trakcie przekształcania” podpisanym 22 lutego 1993 roku
 - **'druga' TK** – powołana mocą ustawy o Trójstronnej Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego z 6 lipca 2001 oraz rozporządzenia rządu w sprawie regulaminu TK z 15 listopada 2001 roku

Liczba trójstronnych instytucji dialogu społecznego działających w ministerstwach i centralnych urzędach państwowych

- 14 w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (nie licząc TK), 10 spośród nich to Trójstronne Zespoły Branżowe (TZB)
- 17 w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego – przede wszystkim Komitety Monitorujące i Sterujące (nie licząc podkomitetów) powoływane w kontekście wykorzystywania funduszy UE
- 9 w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – jw.
- 5 w Ministerstwie Infrastruktury (4 z nich budową i działaniem *de facto* tożsame z TZB ulokowanymi w Ministerstwie Pracy, lecz nie dublują się)
- 4 w Ministerstwie Zdrowia (w tym 1 budową i działaniem tożsame z TZB)
- 1 w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- 2 w Ministerstwie Edukacji Narodowej – aktywność obydwu związana jest z wykorzystywaniem funduszy UE
- 1 w Ministerstwie Obrony Narodowej
- 1 w Głównym Inspektoracie Transportu Drogowego
- 1 w Urzędzie Zamówień Publicznych
- 1 w Wyższym Urzędzie Górniczym
- 1 w Głównym Urzędzie Statystycznym
- 1 w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

RAZEM: 58 CENTRALNYCH INSTYTUCJI DIALOGU SPOŁECZNEGO (wraz z 14 TZB, w tym 1 podzespół)

Oprócz wymienionych na szczęblu centralnym funkcjonują instytucje dialogu wielostronnego, obywatelskiego i korporacyjnego w obszarach:

- Rolnictwa – gospodarka żywnościowa, biokomponenty, weterynaria, rybołówstwo
- Kultury i edukacji –stypendia, minima programowe, stopnie naukowe
- Sportu – imprezy masowe, sport niepełnosprawnych, kształcenie w sporcie
- Spraw zagranicznych – współpraca z organizacjami pozarządowymi, gosp. zagr.
- Środowiska – ochrona przyrody, geologia, leśnictwo, gosp. wodna, GMO
- Finansów – rachunkowość, cła i akcyza, ubezpieczenia społeczne, rynek finansów
- Spraw wewnętrznych i administracji – mniejszości narodowe, samorząd teryt.
- Sprawiedliwości – readaptacja i pomoc skazanym
- Policji – bezpieczeństwo w obszarach kolejowych
- Archiwów państwowych – dziedzictwo archiwalne
- Kombatantów i represjonowanych – opieka socjalna i zdrowotna
- Statystyki państwowej – spisy ludności
- Ochrony Konkurencji i Konsumentów – dobre praktyki gospodarcze
- Atomistyki – energia atomowa

RAZEM: OK. 80 INSTYTUCJI DIALOGU WIELOSTRONNEGO, OBYWATELSKIEGO I KORPORACYJNEGO NA SZCZĘBLU CENTRALNYM

Dialog branżowy w Polsce

- W Polsce istotę dialogu branżowego stanowią **Trójstronne Zespoły Branżowe**, które jednak – z uwagi na ich scentralizowany charakter ter – nie mieszczą się w kategoriach stosowanych w odniesieniu do dialogu branżowego w większości krajów członkowskich UE
- Instytucjonalny dialog społeczny na poziomie branżowym funkcjonuje w Polsce od **wczesnych lat 90**. Odegrał on istotną rolę w procesie przygotowania i realizacji programów restrukturyzacji kluczowych sektorów gospodarki i amortyzowania napięć społecznych
- Proces kształtowania branżowego dialogu społecznego miał charakter żywołowy
- Próba skoordynowania dialogu branżowego był **projekt przekształcenia TZB w Zespoły Problemowe** działające przy TK, nie został on jednak zrealizowany

Obserwacja funkcjonowania tej formy dialogu społecznego może prowadzić do wniosku, że branżowi partnerzy społeczni wolą rozmawiać o swoich problemach w obecności rządu, a nawet za pośrednictwem przedstawicieli rządu. Pewien wyjątek stanowi dialog w branży metalowej, gdzie oprócz **Zespołu Trójstronnego ds. Społecznych Warunków Restrukturyzacji Hutnictwa** pojawiła się również namiastka dwustronnego dialogu autonomicznego - **Zespół ds. Pracowników Przemysłu Metalowego**

Specyfika dialogu w branży metalowej

- Jego rozwój koresponduje z zaleceniami [rezolucji Parlamentu Europejskiego z 2003 roku](#), gdzie wskazuje się m.in. na potrzebę promocji oraz wzmacniania dialogu w sektorze metalowym
- O dynamice dialogu w branży decydowały procesy przekształceń sektora, w wyniku których negocjowano programy restrukturyzacji sektora oraz tzw. pakiety socjalne w prywatyzowanych przedsiębiorstwach
- Cechą charakterystyczną branży metalowej jest [wysoki poziom uzwiązkowienia](#)
- Utrudnieniem jest [dekompozycja związków zawodowych](#), którą tylko częściowo redukuje rozwój dialogu na poziomie branżowym
- Siłą strony pracowniczej wzmacnia możliwość wyboru przedstawicieli do Rad Nadzorczych

Dialog społeczny na poziomie regionalnym

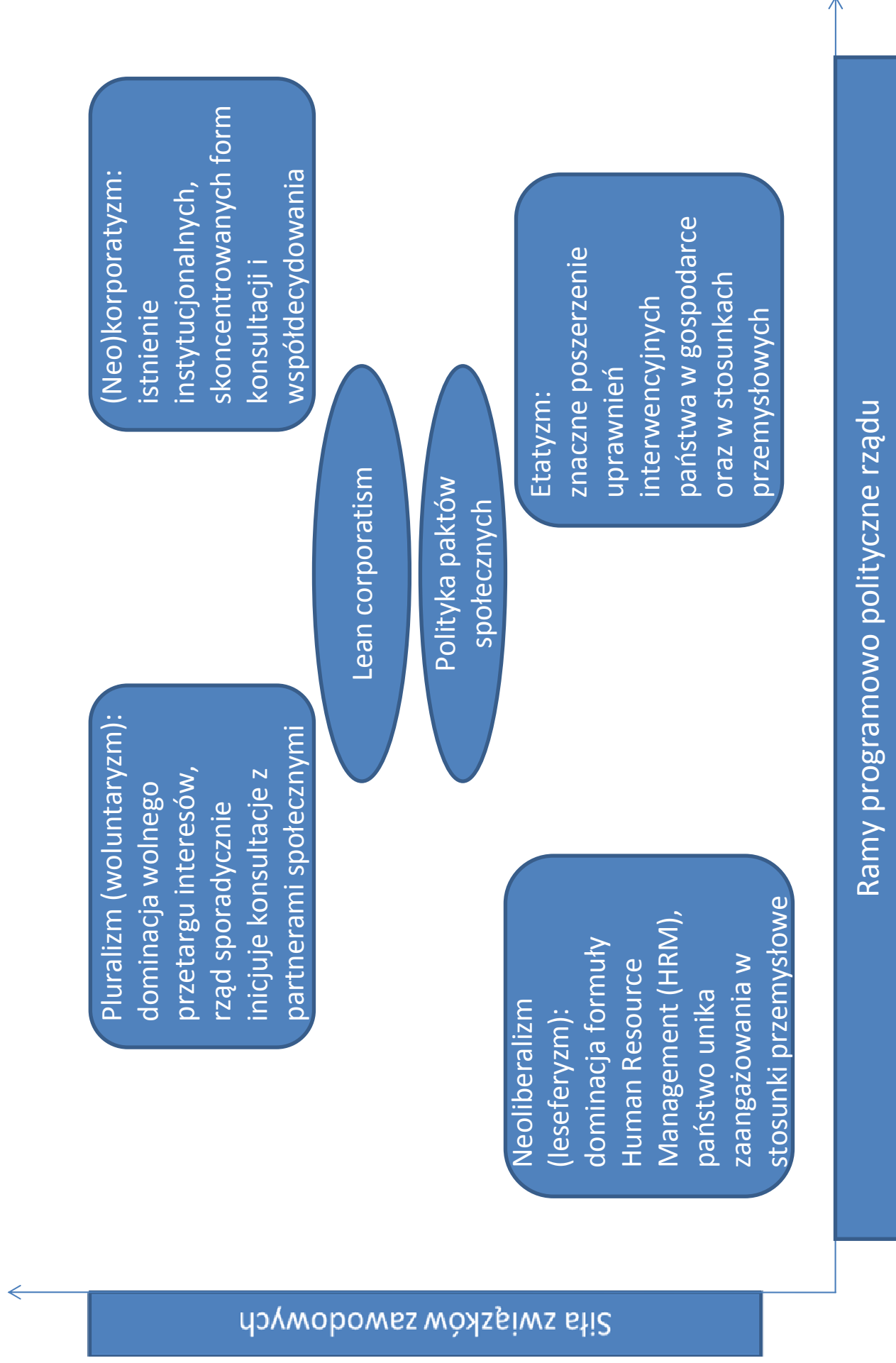
Wojewódzkie Komisje Dialogu Społecznego mają w obszarze UE charakter precedensowy. Powstały we wszystkich 16 województwach na podstawie ustawy z 6 lipca 2001 o TK i WKDS:

- W ich skład wchodzi przedstawiciele rządu (województwa), samorządu regionalnego (marszałek), reprezentatywnych partnerów społecznych (4 organizacji pracodawców, 3 związków zawodowych)
- Ich działalność miała, jak dotąd, 2 podstawowe wymiary – ‘dydaktyczny’ (partnerzy ‘uczyli się’ sobie nawzajem) oraz ‘ratunkowy’ (WKDS uczestniczyły w ‘gaszeniu pożarów’, które pojawiały się w regionach w wyniku konfliktów pracodawców z pracownikami)
- Zaznacza się potrzeba ich reformy, m.in. z uwagi na utrzymującą się bierność strony samorządowej przy jednoczesnym stopniowym przenoszeniu zadań z rządowego centrum na samorząd terytorialny

Regulacje normujące różne formy instytucjonalne dialogu władz publicznych z reprezentacjami społecznymi oraz debaty w sprawach publicznych **nie były tworzone w Polsce według przemysłanego planu**, stanowią wypadkową:

- aktywności różnych środowisk (branżowych, regionalnych, organizacyjnych etc.)
- różnych koncepcji politycznych
- rozmaitych wzorców zagranicznych (np. pluralizm vs (neo)korporatyzm)
- zaleceń płynących z UE (m.in. twinning)
- nacisków mniejszych lub większych grup interesu

Schemat relacji pomiędzy władzą publiczną (rządem) a partnerami społecznymi w obszarze UE

Dialog społeczny w Polsce i pozostałych postkomunistycznych krajach członkowskich UE

Dominujący układ relacji	Kraj
nieskonsolidowany korporatyzm z elementami polityki paktów społecznych	Słowenia
etatyzm/chwiejny korporatyzm	Bułgaria, Litwa, Polska, Słowacja
etatyzm/fasadowy korporatyzm	Rumunia
słaby etatyzm/słaby korporatyzm	Czechy, Łotwa, Węgry
nieskonsolidowany pluralizm z elementami polityki paktów społecznych	Estonia

Dla dialogu społecznego nie ma alternatywy, jest to droga jednokierunkowa, z której w demokracjach się nie zawraca. Pożądanym jest jednak namysł nad celami, do których droga ta wieść powinna

- W Polsce brakuje nowoczesnego paktu społecznego, w którym powinny zostać określone priorytety
- Zaznacza się potrzeba konsolidacji, instytucjonalnego ‘pospiania’ poszczególnych platform dialogu społecznego w Polsce
- Wzmocnieniu powinien ulec dialog dwustronny, autonomiczny
- Niepokoi niedorozwój zbiorowych stosunków pracy

Nadzieję budzi rozwój rad pracowników (ustawa z 7 kwietnia 2006) oraz Europejskich Rad Zakładowych

Dziękuję za uwagę

j.sroka@politologia.wroc.pl

